

LENIN A KOMMUNISTA ERKÖLCSRŐL

Ez a könyv bizonyos körökben nem lesz népszerű. A cinizmus könnyedén teszi túl magát mindenféle erkölcsön, hogy megszabaduljon a közösség iránti felelősségtől. Hogy az ember csak követelhesen a társadalomtól, miközben arról nem szívesen hall, hogy ő maga mivel tartozik neki. Félrevezetett tömegek, léha sznobok könnyű szívvel minősítik éppen a leglényegesebb erkölcsi tanításokat „korszzerűtlennek” és „konzervatívnak”. Miért is ne tennék, ha tehetik. A hazai tömegkommunikációs eszközök, film, sajtó, irodalom, előadások rádióban, tv-ben, gyakran bizonyítják azt, hogy — enyhén szólva: van a prédikáció és az élet, az elmélet és az attól eltérő gyakorlat. Éppen e súlyos torzulások teszik időszerűvé Leninnek a kommunista erkölcsről szóló írásait.

Akinek nem közömbös a társadalom jövője, azok tudják, voltaképpen mit is takarnak a valóságban a látszólag igen tetszetős elvek, mint az ember „szabadság”-a, ezen belül a szexuális élet szabadsága, a nők „egyenlősége”, a nő kizárólagos „joga” atekintetben, hogy akar-e gyermeket vagy sem, a „családtervezés”, a „minden föltétel megléte” az utódok vállalása előtt és az ehhez hasonló szépen hangzó és divatos *frázisok*. A közönségi öntudatú emberek a maguk és társadalmi harcuk igazolására bizonyára kapva-kapnak e könyv tételein, mert hisznek abban, hogy a lenini erkölcsi elvek átültethetők a gyakorlatba is. Ehhez azokra van szükség, akik a tisztességért és a becsületért még tudnak küzdeni. Akik nem ijednek meg a cinizmus és az erkölcsi nihilizmus áradásának meg-megújuló hullámaintól, melyek korunkban a polgári társadalomból át-átcsapódva a szocialista társadalmat is fenyegetik.

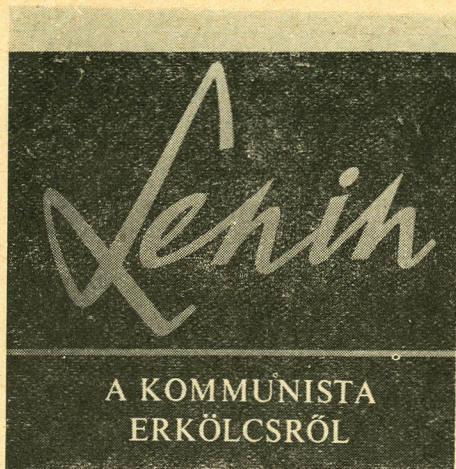
Ha sorra akarnók venni, mi mindenről van szó ebben az aránylag kis terjedelmű válogatásban, hosszú tanulmányra da-gadna ismertetésünk. Így hát csak a legfontosabb alapelvekre utalunk.

Lenin szerint „Nagy-Oroszország” fölvirágzásának egyik föltétele, s ez áll más államokra is, hogy az országot megsza-badjítsák attól, hogy a „nagyoroszkok más

népeket elnyomjanak”. Éppen ezért elítélte a „sovinizta szocialistákat” s meszemenően védelmére kelt a kis népeknek, a „nemzeti büszkeség érzésének” és „különösen” *gyűlölte* saját országa „rabszolgatartó múltját”, a cári Oroszországot. „Amikor a nemesi földesurak azért vitték háborúba a muzsikot, hogy vérbe fojtsák Magyarország, Lengyelország, Perzsia, Kína szabadságát és rabszolga jelenüket, amikor ugyanezek a földesurak, a tőkésék támogatásával háborúba visznek bennünket, hogy megfojtsák Lengyelországot és Ukrainát, hogy elnyomják a demokratikus mozgalmakat Perzsiában és Kínában, hogy erősítsék a Romanovok, Bobrinszkijok, Puriskevicsek nagyorosz nemzeti méltóságukat meggyalázó bandáját. Senki sem bűnös abban, hogy rabszolgának született; de az a rabszolga, aki nemcsak nem törekszik szabadságra, hanem még igazolja is és széptéteti is rabságát (amikor például Lengyelország, Ukrajna stb. megfojtását a nagyorosz „haza védelmének” nevezi), az ilyen rabszolga a fölháborodás, a megvetés, az undor jogos érzését keltő tányérnyaló és hitvány alak”.

Lenin idézi Marx és Engels tanítását, amely szerint „nem lehet szabad az a nép, amely más népeket elnyom”. Ennek megfelelően Lenin messzemenően védte a kis népek jogait, nemzeti-népi sajátosságait és szabadságát, ennek fejében elvárta viszont, hogy részt vegyenek abban a nagy közös munkában, amit a világ elnyomottjainak fölszabadításáért az egész világon folytatni kell.

A proletariátus — tanítja Lenin — miközben életkörülményeinek megjavításáért küzd, szellemileg és *morálisan* is fejlődik, s ezáltal is képesebbé válik „nagy felszabadító céljainak megvalósítására”. Bizonyára ellene vetik sokan azt a kényelmes nézetet, hogy erre a morális fejedelemre és fejlődésre ma már nincs szükség, mivel a proletariátus a hatalmat a szocialista országokban megszerezte. Lenin a föntieket 1912-ben írta, azonban ki merné érvényüket kétségbe vonni, ha azt látja, hogy annak a bizonyos polgári társadalomnak erkölcsi rothadtsága például a szex-kultusz révén hogyan ke-

egészségügyi propagandájában stb. stb.? A könnyű műfaj, a szórakoztatást szolgáló művészetek valamennyi ága ez ellen szól. S a tiltakozásra a válasz az, hogy szokja meg a „prüd” közönség, tegye félre „álszent” mívtát.

Hogyan lehetséges, hogy Lenin idevágó nézetét az e téma körül folyó parttalan betűtengerben éveken keresztül nem lehetett olvasni? Annál többször azt, amit Inessza Armand leveléből idéz Lenin, hogy a házastársak „közömbös, szerelem nélkül adott csókja szennyos csók”, amihez képest a „futó szenvedély és futó viszony is *poétikusabb és tisztább*”, mintha egy kisebb hibát egy nagyobbval javítani lehetne s mintha az *önfegyelem* és az egymás iránti felelősség alól a szocializmus fölmentést adhatna. Ime, e kötet bizonyítja, hogy ahhoz a szabadossághoz, más szóval *szexuális anarchiához*, amibe ennek hívei mindenkit bele akarnak mártani, a lenini erkölcsnek semmi köze sincs, s talán ezért is hallgatnak róla: „Az önuralom, az önfegyelem nem rabszolgaság, szükségesek még a szerelemben is.” — „Persze, aki szomjas, az inni akar. De vajon a normális ember normális körülmények között az út sarába fog fekdüdni, hogy a poscsolyából igyék?” — „Bizonyára ismeri — válaszolja Lenin Clara Zetkinnek — azt a hirhedt elméletet, amely szerint a kommunista társadalomban a nemi ösztön, a szerelmi szükséglet kielégítése olyan egyszerű és jelentéktelen, mint amikor az ember »megiszik egy pohár vizet«. Ez az elmélet teljesen megboldívtotta ifjúságunk egy részét. Sok fiatal fiúnak és lánynak végzetvé lett. Hívei azt állítják, hogy ez marxista elmélet. Hát köszönöm az ilyen marxizmust, amely a társadalom ideológiai felépítményének minden jelenségét és változását közvetlenül és egyenesen a társadalom anyagi alapjából vezeti le... A hirhedt pohár víz elméletet teljes mértékben antimarxista és tetejébe antiszociális „elméletek” tartom. A szexuális életre nem csupán a természeti adottságok hatnak, hanem az is, ami már kultúrává lett, álljon bár a kultúra magas vagy alacsony fokán.” (205. l.)

Szüntelenül idézni kellene Leninnek a *közéleti tisztaságról* szóló sorait is. Lenin szerint a közéletet nem lehet megtisztítani akkor, ha a közösség nem gyakorolja folyamatosan az ellenőrzést. Bizonyos bűnöző elemek a kapitalizmus termékei, hirdette Lenin, azóta azonban tudjuk, hogy ezek a szocializmusban is „újratermelődnek”. Annál inkább figyelni kellene Lenin gyakorlatára. „A szovjethatalom agyonlovoltatott már jó néhány olyan hivatalnokot, akiket például korrupciónak tartottak, akiket például a TIT

ellen végig fogjuk harcolni harcunkat”. (120—121. l.) — A tisztességes emberek segítségével a proletárállam gyorsabban szabadulhat meg a soraiba befészkelődő „banditáktól, harcosoktól és kalandoroktól”, ezeket „agyon fogjuk löni” — írja Lenin. „... Kirakat-párttagokra ingyen sincs szükségünk. A mi pártunk, a forradalmi munkásosztály pártja az egyetlen olyan kormánypart a világon, amelynek nem az a legfőbb gondja, hogy a taglétszámát növelje, hanem az, hogy a tagság minőségét javítsa, hogy a pártot megtisztítsa a *befurakodóktól*”. „De ahhoz, hogy a tisztítás teljesebb legyen és gyorsabban menjen, az szükséges, hogy az *öszinte párt*on kívüli értelmiség segítségünkre legyen ebben. Ha a párton kívüli értelmiség olyan csoportokat fog alkotni, amelyekben az emberek személyesen ismerik egymást, ha ezek nevében azzal a felhívással fog fellépni, hogy lojálisan kell dolgozni a szovjet intézményekben, hogy a nyílt levél szavaival

PARTIZÁNREGÉNYEK

I. Az európai szocialista országok irodalma

A partizán fogalma nem a második világháború idején született. A spanyol népkép I. Napóleon elleni gerillaharcáról Marx és Engels olyan jellemzést adott, mely eszmeileg és taktikailag sok hasonlóságot mutat a második világháború antifasiszta ellenállásával.

Marx és Engels a gerillák harcmodorát így jellemezték:

„A franciáknak állandóan készenlétben kellett lenniök egy olyan ellenség ellen, amely állandó mozgásban volt, újra és újra megjelent és mindenütt jelen volt, anélkül, hogy látható lett volna, mert a hegyek, mint megannyi függöny eltakarták.”

Ugyanezt a harcmodort alkalmazták — mutatis mutandis — a második világháború partizánharcosai is.

*

A legnagyobb véráldozatokat ebben a háborúban a szovjet nép hozta. A partizánharc irodalma is nála a leggazdagabb. Minden erről szóló írás az összeforrottságot tükrözi, mely az akkor már több mint húsz éve folyó szocialista építés után nép és hadsereg, a lakosság és a partizánok között fennállott.

A végső győzelemben való hit még a visszavonulás nehéz hónapjaiban sem ingott meg. Nem egyszer a népmesék naiv meggyőződésével hittek, mint *Versigora Tiszta lelkiismeretű emberek* című regé-

élve — »szolgálni kell dolgozó testvérüket«, akkor az új társadalmi rendszer születési fájdalmait lényegesen rövidebb ideig fognak tartani és enyhébbek lesznek”. (129. l.)

Mindez csak néhány idézet a gazdag tartalmú kötetből. Kár, hogy kimaradt belőle Leninnek az első világháború utáni „rablóbékéről” szóló morális tanítása. (L. Lenin összes művei 1951. 31. köt. 332. l.)

A kötet olvasása után ismét csak arra kellett gondolnunk, hogy a hazai közvéleménynek sokkal jobban kellene ismerie Leninnek az erkölcsi kérdésekre vonatkozó tanait. Éppen ezért egészen érthetetlen, hogy miért csak 4000 példányban jelent meg ez a könyv? Jó volna, ha minden jószándékú, tisztességes ember kezében ott lenne, érvül azok ellen, akik az *erkölcs* szó hallatára csak mosolyogni tudnak, mert másra nem futja „erkölcsi” erejükből. (Kossuth, 230 l. 24 Ft)

Sz i j R e z s ő

nyének egyik szereplője, az öreg anyóka, aki a partizánok kérdésére, hogy merre van Berlin, így válaszol: „Menjetelek el Ulimovcig, aztán forduljatok jobbra, ott van egy híd a Djesznán, azon menjetelek keresztül, azután forduljatok jobbra és azután az úton, egyenesen az úton menjetelek Berlinig.”

Hittek, pedig kegyetlen hónapok voltak ezek. Borisz Gorbátov (*Akiket nem lehet leigázni*) egyik alakja így fejezi ki a vereségek és visszavonulás okozta szorongását: „Mind, mind keletre tart. Ha csak egyetlen kocsi nyugatnak fordulna. De nem!”

A németektől való félelem a nép nagy részénél — érthetően — a németek válogatás nélküli gyűlöletével párosult.

Borisz Polevoj (Messze a front mögött) széles társadalmi háttérrel és nagy lélektani művészettel kísérli meg ennek a „német kérdésnek” megvilágítását.

Zsenya Müller, német származású szovjet felderítő az ellenségnek végzi veszélyes munkáját. Így kerül össze Kurt Ruppert német hadnaggyal, ki személyes tragédiájától — apja koncentrációs táborban sánylik — és lelkiismeretfurdalásától úzve, át akar szökni a partizánokhoz. Ha Zsenya Müller nem lenne német származású, gyanú nélkül átvihetné Kurtot a szovjet harcokhoz. Kurt egyedül is átmehetne, de ki ad hitelt egy ellenség szá-